

Brăila Culturală

Publicație gratuită

Anul IV, Nr. IV

septembrie 2024

Filantropii Brăilei

Proiect finanțat de Consiliul Județean Brăila prin Programul pentru finanțarea nerambursabilă a activităților nonprofit de interes județean pentru anul 2024

DIN CUPRINS

Familia Embiricos și perla arhitectonică din Centrul Brăilei	3
Dumitru Ionescu, fost primar al Brăilei, a lăsat urbei Teatrul „Maria Filotti” și Moșia Onești	4 - 5
Arhimandritul Hrisant Penetis Hurezeanu și-a donat averea pentru înființarea unui pensionat	6
Moș Mihai Țurcanu a donat un han Bisericii „Adormirea Maicii Domnului”	7
Soții Ana și Nedelcu Chercea, filantropii care au îmbogățit sensul cuvântului „generozitate”	8 - 9
O viață dedicată binelui. Maria Dascaloff, fondatoarea Azilului pentru infirmi, bătrâni și cerșetori din Brăila	10
Filantropului Petre Naum Petru îi datorăm monumentul care a devenit simbolul oficial al Brăilei	11
Anastase Simu, filantropul brăilean care a lăsat o comoară culturală României	12 - 13
Părintele Ștefan Bârzănescu, de la „Sfinții Apostoli”, a lăsat Primăriei un imobil pe B-dul Carol în care să învețe 30 de elevi	14 - 15

Denumire proiect: „Brăila Culturală” - „Filantropii Brăilei”
Proiect finanțat de Consiliul Județean Brăila prin Programul pentru finanțarea nerambursabilă a activităților nonprofit de interes județean pentru anul 2024
Beneficiar proiect: Asociația „Pentru Adevăr”

Manager de proiect: Silvia PREDA
Manager editorial: Monica PARASCHIV
Responsabil resurse umane și contabilitate: Andra VASILE
Redactori: Florentin COMAN, Liliana NISTOR, Marian GHEORGHE
DTP: Ionuț CONDOLIU

Tiraj: 2500 exemplare

EDITORIAL

de Monica PARASCHIV

Unde-s filantropii Brăilei? În cimitir!

Este incredibil câte informații de-a dreptul spectaculoase ascund Arhivele Naționale. Colegii mei au documentat și au scris despre niște oameni minunați, filantropi veritabili care au trăit demult în Brăila și cărora le datorăm un profund respect. Mai mult decât atât, acești filantropi sunt niște exemple. Nu le voi pomeni numele! Vă las să-i descoperiți în paginile acestui nou număr al revistei Brăila Culturală. Veți afla detalii surprinzătoare despre niște oameni senzaționali. Vă mărturisesc că am citit în premieră multe lucruri interesante. Fără îndoială, este vorba despre personalități. Adevărate, nu inventate, nu fabricate. Mulți au ajuns oameni politici. La Primărie sau în Parlament, aleșii de atunci au fost politicieni veritabili. Nu voi continua prin a-i compara cu oamenii politici de azi. Nici vorbă! Societatea în general, raporturile dintre cetățeni, comunicarea dintre ei, criteriile care stabilesc la ora actuală accesarea în frunte (fie că vorbim de funcții înalte în stat, instituții, arte etc) sunt atât de controversate încât nu suportă comparație trecutul cu prezentul. Nu voi compara nici oamenii politici, nici marii afaceriști de atunci și de acum... Sunt alte vremuri! În schimb, nu pot să nu remarc că astăzi cetățenii simpli, unii chiar cu venituri mici, sunt cei care sar în ajutorul semenilor aflați în nevoie. De-a lungul celor 24 de ani de când ziarul „Obiectiv – Vocea Brăilei” a luat ființă, am derulat multe campanii sau am asistat la numeroase strângeri de fonduri... La nivelul întregii țări s-au construit adăposturi pentru copii, pentru bătrâni, preoți cu inimă mare reușind să gestioneze astfel de lăcașuri într-o manieră atât de neverosimilă încât îți vine să exclami: Minune! De altfel, în urmă cu niște ani am aflat de modul în care niște călugărițe făceau rost de bani pentru adăpostul pentru copii cu dizabilități motorii de care se îngrijeau. Când veneau facturile, măicuțele le așezau cu credință la picioarele Icoanei Maicii Domnului și, ce să vezi, apăreau sponsorizările... Mi s-a părut incredibil! Cum incredibil mi se pare ce a reușit Asociația „Dăruiește Viață” cu banii românilor care, la fel, au crezut. Câte puțin de la mulți s-au strâns milioanele cu care s-a ridicat primul spital pentru copii cu boli grave. Din păcate, sunt și mulți țepari care-și bagă banii în propriul buzunar... Tocmai de aceea unii oameni au devenit sceptici. Vor transparență maximă când este vorba de strângere de ajutoare bănești sau de altă natură. Și au dreptate!

Pe de altă parte, există legi de care ar putea profita antreprenorii dacă ar vrea să ajute ONG-urile și sunt destule care chiar fac ceva pentru nefericiții de lângă noi. Și nici nu ar da vreun ban din buzunarul propriu, ci din impozitele datorate statului. Cu toate astea, ce să vezi, au arici în buzunare chiar și așa... Despre acte de caritate magnifice ca-n vremurile demult apuse, nici vorbă! Un singur exemplu: mi-aș dori să apuc ziua în care unul dintre bogații Brăilei va sponsoriza integral realizarea unui spectacol de teatru în clădirea donată de Dumitru Ionescu, fost primar al Brăilei în urmă cu 100 de ani.

Familia Embiricos și perla arhitectonică din Centrul Brăilei

Florentin COMAN

Greci la origine, membrii familiei Embiricos s-au numărat printre oamenii de afaceri care au contribuit din plin la prosperitatea Brăilei de la sfârșitul secolului XIX, începutul secolului XX. Membrii acestei familii se regăsesc pe lista marilor filantropi din orașul nostru, o parte însemnată din averea lor fiind lăsată prin testament comunității locale. De numele Embiricos se leagă una dintre cele mai frumoase clădiri existente și la ora actuală în Brăila. Este vorba despre Casa Colecțiilor de Artă din Piața Poligon, unde își are sediul în prezent Centrul Cultural "Nicăpetre". Deși nu a reprezentat o donație propriu-zisă, clădirea care a fost construită în 1912, ca sediu de firmă și locuință personală a marelui armator Menelaos Embiricos, a ajuns, peste zeci de ani, în posesia statului român, iar în prezent este administrată de Muzeul Brăilei, aflat în subordinea Consiliului Județean.

Familia de armatori greci Embiricos s-a stabilit în Brăila spre sfârșitul secolului XIX, când orașul nostru se afla în plin avânt economic. Au făcut afaceri cu cereale și cărbune. Mai exact, exportau cereale și importau cărbuni, iar în 1912 ajunseseră să dețină 99 de nave fluviale și maritime cu care făceau comerț pe toate continentele. Ulterior, au pus bazele unei linii transatlantice de transport călători, cu care și-au mărit prestigiul și averea.

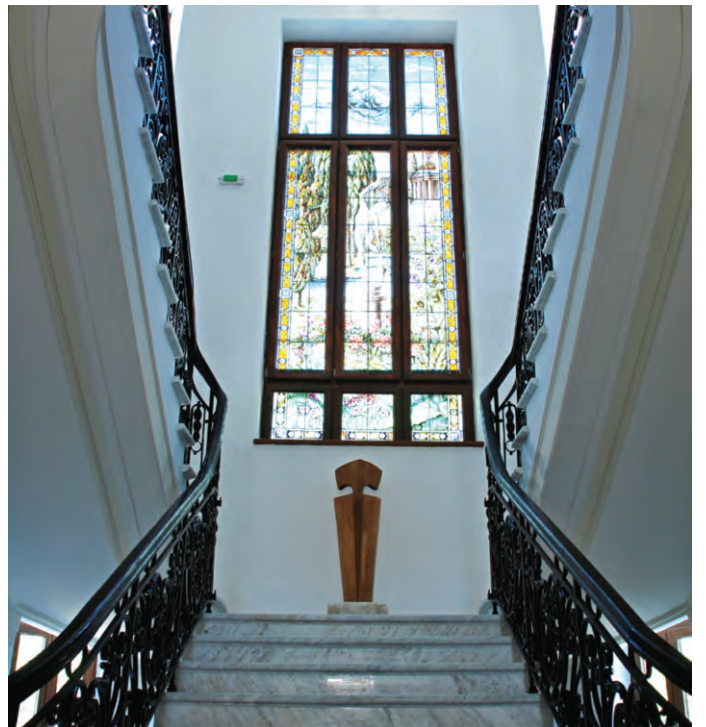
Odată cu dezvoltarea portului maritim Constanța, familia Embiricos și-a mutat afacerile pe malul mării, însă nu a rupt legăturile cu comunitatea brăileană. În 1924, Alcibiade C. Embiricos, cetățean grec cu domiciliul în Brăila, recunoscător orașului unde și-a început și consolidat afacerile, a lăsat o parte din averea sa pentru Școala comunității Elene din Brăila, familiilor sărace din această comunitate, spitalului comunal, bisericilor din oraș și Societății Generale de Patronaj.

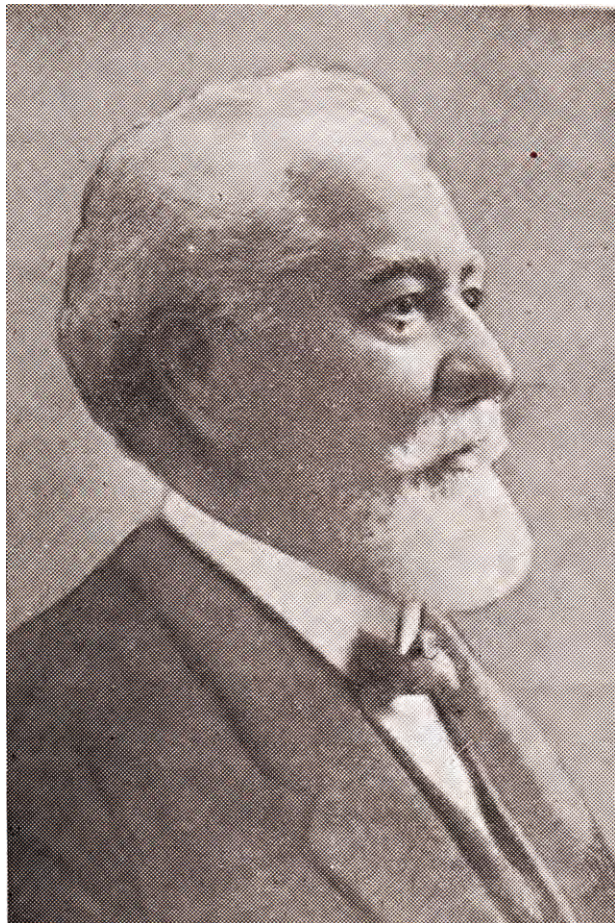
Un alt membru al familiei Embiricos, Menelaos Embiricos este cel datorită căruia în Brăila a fost construită una dintre cele mai frumoase clădiri din epoca de glorie a orașului. Clădirea a fost ridicată în anul 1912, după planurile arhitectului Lazăr Predinger. La vremea respectivă, comunitatea greacă din Brăila număra aproape un sfert din populația totală a orașului, iar M. Embiricos și restul familiei, originari din insula Andros, erau membri de vază ai acesteia, așa încât și-au dorit o casă care să îi scoată în evidență în ochii comunității. Clădirea are patru fațade principale și se compune din subsol, parter, etaj și mansardă. În perioada în care a fost locuită de familia Embiricos, la parter se aflau birourile firmei. La subsol era pivnița, bucătăria și spălătoria, etajul 1 fiind dedicat familiei. Spațiul interior al casei este organizat în jurul unui hol central dezvoltat pe două etaje, cu camere dispuse perimetral și din care se ajunge la etaj prin scara monumentală din marmură. Un vitraliu de dimensiuni impresionante, situat în dreptul scării și ocupând aproape tot peretele palierului, îl înfățișează pe Hermes, zeul grec al comerțului. Impresia de opulență este accentuată de ușile cu geamuri din cristal și feronerie porții de intrare. Feronerie pe care o regăsim la balustradele scării și ale golului de la etajul 1, la ferestre și luminatoare și care

conferă personalitate casei și adaugă o notă Art Nouveau.

În anul 1927, când afacerile familiei Embiricos au scăzut la Brăila, casa a fost vândută, iar în deceniile următoare avea să-și schimbe de mai multe ori proprietarii. În perioada 1930 - 1937, a fost sediul Societății Meseriașilor Brăileni "Mihail Eminescu". Din 1937 a servit ca dispensar al Casei Asigurărilor Sociale. După 1944 a fost ocupată de trupele armatei sovietice, iar după retragerea acestora din țară a adăpostit un spital și o policlinică. Din 1987 a intrat în patrimoniul cultural al Brăilei, primind denumirea de Casă a Colecțiilor de Artă, iar din 2002 aici a fost înființat Centrul Cultural Nicăpetre, adăpostind creațiile reputatului sculptor brăilean. În anii 2000, Consiliul Județean Brăila a investit în reabilitarea clădirii, redându-i astfel frumusețea originală, atât în exterior cât și în interior, frumusețe îmbogățită în prezent atât de sculpturile lăsate moștenire de Nicăpetre cât și de activitățile culturale organizate periodic de Muzeul Brăilei, totul fiind posibil datorită prosperității de odinioară a familiei de armatori Embiricos, ce au lăsat în patrimoniul orașului această perla arhitectonică.

Dumitru Ionescu, fost primar al Brăilei, a lăsat urbei Teatrul „Maria Filotti” și Moșia Onești

• primar al Brăilei în urmă cu mai bine de 100 de ani, președinte al Consiliului Județean, deputat și senator de Brăila, Cetățean de Onoare al Municipiului Brăila post-mortem, Dumitru Ionescu a făcut avere pornind de jos, fiind mai întâi cântăreț la Biserica „Sf. Spiridon”, continuatoarea Bisericii Mitropoliei Proilaviei, demolată abuziv în perioada comunistă, iar mai apoi librar • la moartea sa, marele filantrop lăsa municipalității o avere uriașă, de milioane de lei aur, pe care a donat-o în scopuri caritabile • Dumitru Ionescu a lăsat Primăriei Brăila Teatrul „Maria Filotti”, Moșia Onești, din Bacău, imobile și terenuri, precum și acțiuni la cele mai mari bănci ale României

Marian GHEORGHE

Cetățean de Onoare al Municipiului Brăila post-mortem (2003), primar al orașului de la Dunăre în perioada 1906-1910, consilier și președinte al Consiliului Județean, deputat și senator în Parlamentul României, marele filantrop Dumitru Ionescu și-a câștigat acum, la atâta amar de vreme de la moarte, locul binemeritat în panteonul sacru al acestor binecuvântate meleaguri. El este cel care a donat Primăriei Brăila, prin testament, Teatrul „Dumitru Ionescu”, fost Rally, actual „Maria Filotti” - efigie a orașului de la Dunăre și simbol al Brăilei de altădată.

Născut într-o familie modestă de pe Strada Rahovei, Dumitru Ionescu a fost, pe rând, institutor, cântăreț bisericesc la Biserica „Sf. Spiridon” și librar, reușind să acumuleze, prin muncă cinstită, o uriașă avere. A stăpânit, printre altele, Moșia Onești din județul Bacău, dar și nenumărate proprietăți în Brăila, inclusiv fostul Teatrul Rally, din inima Brăilei. Fusesse înzestrat de Dumnezeu cu o voce dumnezeiască și cu o minte scilpitoare. În anul 1910, și-a scris testamentul prin care își dona toată averea în scopuri filantropice, legatară a averii marelui filantrop, apreciată la peste 100 de milioane de lei, fiind Primăria Brăilei. „Celor ce se vor folosi de ajutorul ce las prin acest legat, le recomandăm din inimă iubirea de dreptate și adevăr și, mai presus, aplicațiune la muncă neîntreruptă și cinstită, căci numai în aceasta eu am găsit mai multă mulțumire în viața mea”, avea să fie îndemnul marelui filantrop, trecut în Testamentul său. Actul a fost deschis în anul 1919, la trecerea sa în eternitate.

Dumitru a vrut, mai întâi, să se facă preot

Marele filantrop Dumitru Ionescu s-a născut la 21 iunie 1846, „în casele părintești de pe Strada Rahovei”, tatăl său fiind un modest comerciant. A învățat, mai întâi, carte la școala particulară înființată de preotul Alexandru Sudețeanu, slujitor la Biserica „Adormirea Maicii Domnului” și protoiereu al județului Brăila în perioada 1868-1890. Înzestrat cu o voce deosebit de frumoasă, Dumitru a fost trimis să învețe la Seminarul Teologic Buzău, ca să se facă preot. După absolvirea seminarului, însă, a intrat în învățământ, fiind numit institutor la Școala „Broșteanu” de pe Strada Rahovei. După puțină vreme, a fost transferat, fără voia sa, la Școala primară de la Schitul Nifon, județul Buzău. Se spune că, mâhnit de această întâmplare, își găsea mângâiere în cântările bisericești. Cânta atât de frumos, încât fusesse pe dată îndrăgît de călugării schitului buzoian, care nu se mai săturu ascultându-l la strană.

Dumitru își dă demisia din învățământ și se întoarce în

orașul natal. Din anul 1872, este cântăreț la Biserica „Sf. Spiridon” (care se afla pe locul actualului palat al telefoanelor - restaurant Pomodoro) - continuatoarea Bisericii Mitropoliei Proilaviei, ce avea să fie demolată pe vremea dictaturii comuniste. La acea vreme, paroh al Bisericii „Sf. Spiridon” era preotul-cărturar Cosma Moșescu. Se căsătorește cu Elena-Zamfira în anul 1875, fiica preotului Simeon Budeanu, de la „Adormirea Maicii Domnului”, protopop al județului Brăila în perioada 1861-1868. Despre Elena-Zamfira s-au spus numai cuvinte de laudă: era vrednică, onestă și credincioasă și avea să-i fie sprijin moral viitorului mare filantrop al Brăilei pentru tot restul vieții. Neavând copii, cei doi adoptă o nepoată în vârstă de doi ani, pe care au dat-o să învețe la mai multe școli și care avea să se mărite, mai târziu, cu inginerul George Pantazi.

În jurul anului 1880, Dumitru Ionescu se decide să se apuce de afaceri. Deschide o librărie la Brăila, împreună cu dr. Apostoleanu, profesor de gimnaziu, și cu fiul unui bogătaș, Zamfirescu. În primul an de tovărășie, cei trei asociați au pierdut 10.000 de lei, o sumă destul de mare la acea vreme. Așa se face că asociații lui Dumitru s-au retras din afacere. Viitorul primar, însă, nu se descurajează, ci continuă să se ocupe de librărie. Reușește să realizeze, în primul an de negoț, un profit de 35.000 de lei. După încă doi ani de succese, își extinde afacerile, luând în arendă două moșii în județele Ialomița și Brăila (Moșia Cioara-Tătaru) - în total, 50.000 de pogoane - pe care le gospodărește cu multă pricepere, sporindu-și considerabil averea.

Cumpără, mai apoi, Moșia Onești, din județul Bacău, și mai multe proprietăți în Brăila, inclus marele Teatrul Rally, din centrul istoric al orașului-port la Dunăre. Om cumpătat și cu frică de Dumnezeu, Dumitru Ionescu este ales consilier, apoi președinte al Consiliului Județean Brăila (1880-1881), deputat și senator de Brăila (1884 respectiv 1888), precum și primar al municipiului (1906-1910). În anul 1910, își scrie testamentul prin care avea să devină mare filantrop al Brăilei, egalat, poate, în dărnicie, doar de alt mare filantrop și om de afaceri, Nedelcu P. Chercea.

Donația „Dumitru Ionescu”

Dumitru Ionescu a lăsat Primăriei Municipiului Brăila, legatarul său testamentar, Teatrul „Dumitru Ionescu”, actual „Maria Filotti”, din Piața „Sfinții Arhangheli” (actuală Traian), în care avea să funcționeze, în perioada interbelică, Teatrul Comunal, Clubul Regal, cinematograful sonor, Biblioteca Comunală, mai multe saloane de dans, Biblioteca „Petre Armencea”, Hotelul „Princiar”, Restaurantul Regal, Cazinoul „Universala”, arena

Filantropii Brăilei

Cinematografului Comunal, precum și opt magazine de lux. Urișă clădire avea uzină electrică proprie și era de o frumusețe nemaivăzută.

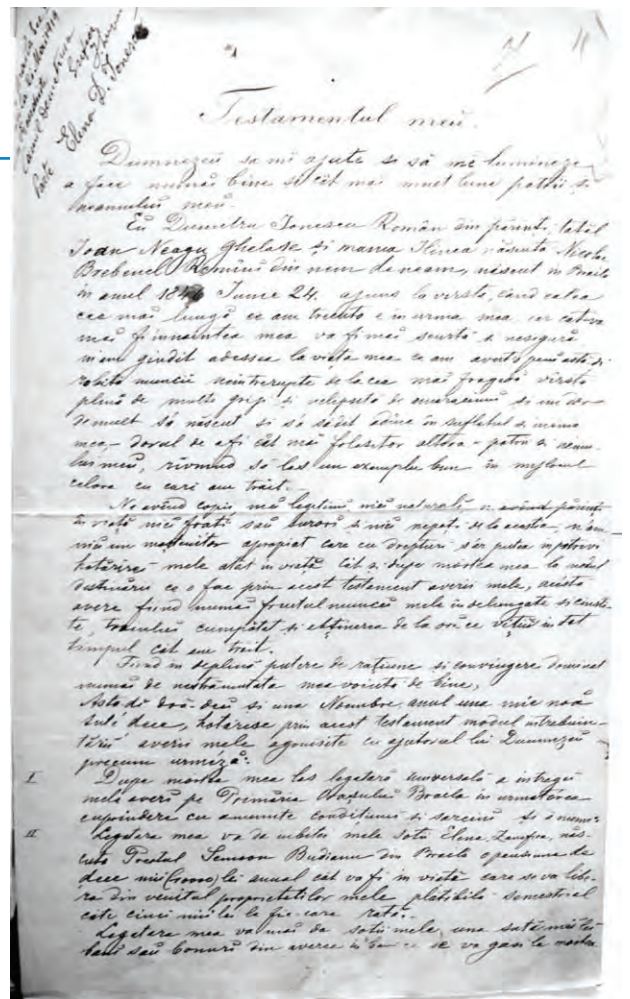
Marele filantrop a mai lăsat municipalității Moșia Onești, din județul Bacău, cu mori, vii, păduri, târg și acareturi, imobilul din B-dul Cuza colț cu Strada Tâmplari, proprietatea alăturată, imobilul din Strada Cojocari (fostă Grădină „Paradis”), imobilul cu terenul aferent, de 750 de stânjeni, din Piața Nordului, două terenuri în Stațiunea Lacu Sărat și un teren pe Strada Galați colț cu Cetății. Pe lângă toate acestea, a lăsat Primăriei Brăila o însemnată avere constând în „efecte garantate de stat”, inclusiv acțiuni la Banca Națională, Banca Agricolă, Casa Rurală și Societatea de Asigurări „Agricola”.

Marele filantrop și om de afaceri condiționase, însă, donația sa de mai multe obligații ce reveneau Primăriei. Oferise suma de 300.000 de lei (la nivelul anului 1910) de construirea unei catedrale a orașului care să-i poarte numele (lucru care nu s-a întâmplat). De asemenea, altă condiție pusă de marele filantrop viza construirea unui spital „pentru leuze și pentru boale de copii până la vârsta de 10 ani”. Spitalul urma să se construiască pe terenul pe care-l donase (cel din Piața Nordului), iar

așezământul urma să se numească „Dimitru și Elena Ionescu”.

La toate acestea, Testamentul lui Dimitru Ionescu mai prevedea acordarea unor burse elevilor săraci și ajutoare pentru societățile de binefacere ale vremii. Sume consistente de bani urmau să fie oferiți Școlii de Cântăreți Bisericești, Școlii de meserii (zece burse pe an) și Societății Ajutorul Copiilor Săraci, care primea suma de 10.000 de lei. Alte sume de bani urmau să fie oferiți Bibliotecii Comunale, pentru achiziții de carte, precum și copiilor săraci din Brăila, la Crăciun și la Paști, cărora Primăria trebuia să le cumpere pâine și lemne. Redăm mai jos ultimele rânduri scrise în Testamentul marelui filantrop Dimitru Ionescu, fost primar al Brăilei, scris la 21 noiembrie 1910, la Brăila:

„Celor de m-au iubit, recunoștința mea. Celor ce m-au urât, iertarea mea și rugăciunea de a mă ierta și ei pentru oricâte le-am greșit în viață. Celor ce se vor folosi de ajutorul ce le las prin acest legat (testament - n.r.) le recomand din inimă iubirea de dreptate și adevăr și, mai presus, aplicațiune la muncă neîntreruptă și cinstită, căci numai în aceasta eu am găsit mai multă mulțumire în viața mea. Milă către cei nenorociți și suferinzi și dragoste

desăvârșită către religie și neam!”.

EPILOG

La 11 ani de la moartea sa, în toamna anului 1930, în semn de recunoștință pentru donațiile făcute municipalității, Primăria Brăila i-a construit lui Dimitru Ionescu un mausoleum (cavou) la Cimitirul „Sfânta Maria”, de la Podul Brăilei. Acolo își doarme somnul de veci marele filantrop și edil care a lăsat urbei actualul Teatru „Maria Filotti” și toată agoniseala sa. Pe nedrept uitat de brăilenii pe care i-a ajutat și i-a povățuit până la moarte, Dimitru Ionescu ne veghează, azi, de dincolo de gardul Cimitirului „Sf. Maria”. A primit titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Brăila post-mortem, în anul 2003, iar în urmă cu doi ani Primăria a alocat fondurile necesare pentru reabilitarea cavoului unde marele filantrop își doarme somnul de veci.

Arhimandritul Hrisant Penetis Hurezeanu și-a donat averea pentru înființarea unui pensionat

- la 1 ianuarie 1850, Arhimandritul Hrisant Penetis, egumenul Mănăstirii Hurezi, dona orașului de la Dunăre, prin Legat (testament) o clădire și șapte magazine în Portul Brăilei pentru înființarea și întreținerea pensionatului de fete care avea să-i poarte numele • documentul ornat cu aur și purtând sigiliu în ceară roșie este păstrat la Arhive • nouă ani mai târziu, în 1859, Elena Doamna, soția Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, dona, de asemenea, o sumă de bani pentru construirea și întreținerea viitorului pensionat • un alt grec bogat, Hagi Hristofor Zurmale, lăsa prin testament o parte a averii sale pentru întreținerea pensionatului „întru fericirea părintelui Hrisant” • Școala „Penetis - Zurmale” a pregătit sute de eleve în perioada interbelică • așezământul a fost desființat abuziv de comuniști, în anul 1949, pe locul lui fiind înființată o școală de partid

Marian GHEORGHE

Sosiți cu miile din insulele Eladei, grecii stabiliți odinioară la Brăila - navigatori iscușiți, comercianți și armatori, preoți și oameni de cultură - au contribuit din plin la prosperitatea urbei. Mărturie stau somptuoasele monumente care ne uimesc și astăzi prin frumusețea lor: Biserica „Buna Vestire” (Greacă), Teatrul Rally, Casa Embiricos, Școala Elenă de pe Rubinilor sau Casa Suliotis, de la Grădina Mare, ca să amintim doar câteva dintre edificii. Ca să ridice Biserica „Buna Vestire”, peste 300 de familii de greci stabiliți la Brăila au donat mii de galbeni pe vremea Domnitorului Unirii. Catapeteasma îmbrăcată în foiță de aur, candelabrele din cristal de Boemia și coloanele din marmură de Carrara stau mărturie a dărnicii și bogăției grecilor care au aflat la Brăila cea de a doua patrie.

Nu îi vom pomeni aici pe cei care au ctitorit monumentul-simbol al Brăilei, pentru că ne-ar trebui tomuri întregi ca să le scriem faptele - și pe cei mai mulți îi știe numai Cel-de-Sus. Îi vom aminti în rândurile ce urmează pe Arhimandritul Hrisant Penetis (1780-1852), egumenul Mănăstirii Hurezi, Vâlcea, și pe Hagi Hristofor Zurmale, doi greci de vază, oameni cu frică de Dumnezeu și iubitori de carte care și-au deschis pungile cu galbeni și și-au lăsat averile municipalității pentru un scop nobil: înființarea și întreținerea unui pensionat de fete în care să învețe carte fiicele Eladei născute la Brăila.

Legatul Arhimandritului Hrisant Hurezeanu, ornat cu aur - tezaurul Arhivelor

N-am fi știut astăzi despre faptele bune săvârșite de înaltul prelat și de conaționalul său bogat dacă ele n-ar

fi fost consemnate în documente de epocă. Documente scrise îngrijit, păstrate impecabil și păzite cu strășnicie de arhiviștii brăileni.

Scris cu caractere chirilice și ornat cu aur lichid, Legatul (testamentul) părintelui Arhimandrit Hrisant Penetis este datat 1 ianuarie 1850 și a fost întocmit cu binecuvântarea Mitropolitului Țării. Are aproape un metru lungime și este păstrat într-o casetă metalică. Unic în această parte a țării, Legatul a fost donat de către profesorul Țane, pe vremea lui Ceaușescu, împreună cu alte 55 de documente valoroase și nu a fost expus niciodată. Potrivit neobositului arhivist Ștefania Botez, consilier în cadrul SJAN Brăila, documentul are 85x60 cm, este încadrat de un chenar floral de aur și poartă sigiliu turnat în ceară roșie, specific doar domnitorilor și autorităților eclesiastice ale vremii. Este mare lucru să ții în mâini acest artefact vechi de mai bine de un secol și jumătate!

În cuprinsul Legatului de la 1850 scrie că Arhimandritul Hrisant Penetis (Hurezeanu) lasă municipalității mare parte din averea sa (inclusiv o casă și șapte magazine în Portul Brăilei) pentru înființarea și întreținerea pensionatului de fete în care să se învețe, printre altele, limba greacă și pianul. Statul urma să contribuie cu 2.000 de galbeni. Peste doi ani, în 1852, Arhimandritul Hrisant moare, fără a mai apuca să-și vadă visul cu ochii. Legatul, însă, consfințește fondarea viitoarei școli, care avea să fie inaugurată în anul 1864. Asta pentru că un alt grec de vază, Hristofor Zurmale, avea să-și lase agoniseala urbei, spre a fi folosită la fondarea pensionatului.

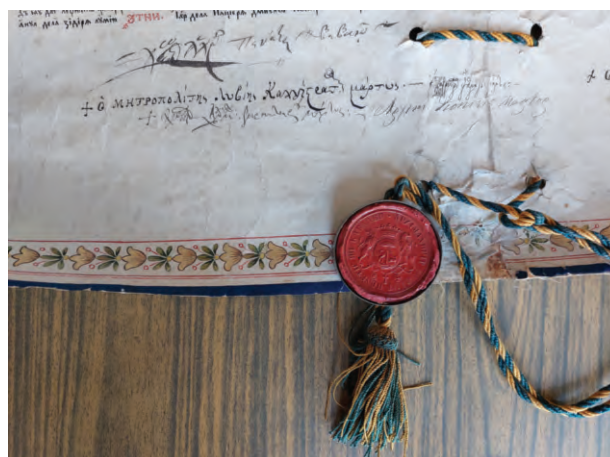
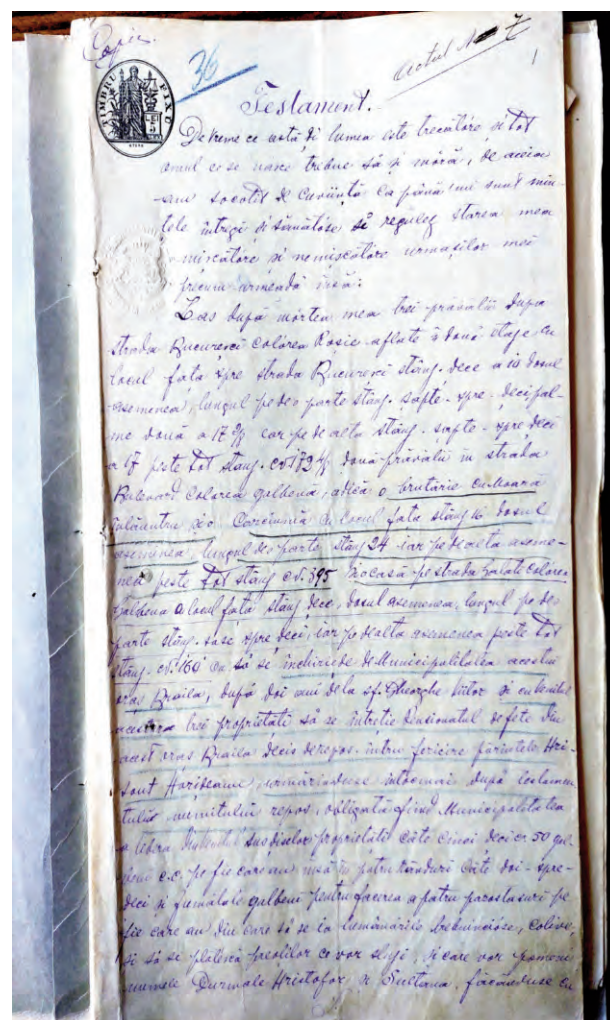
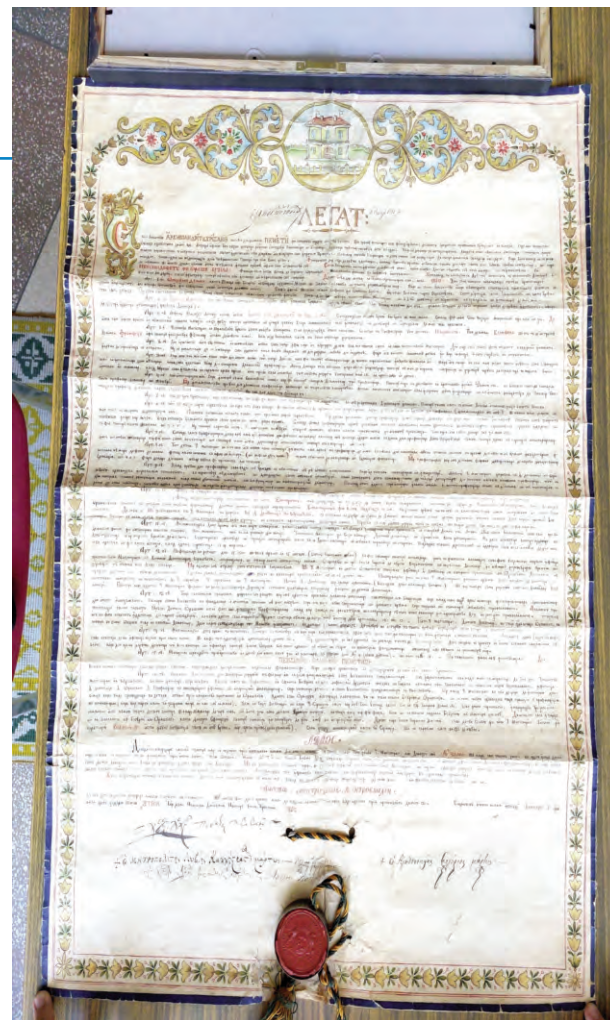
Elena Doamna a făcut donații pentru pensionatul de fete de la Brăila

La 9 ianuarie 1863 este înregistrat Testamentul lui Hagi Hristofor Zurmale, prin care acesta lasă Primăriei Brăila o mare parte a averii sale pentru întreținerea pensionatului de fete „întru fericirea părintelui Hrisant” (în același an, avea să se pună și fundația Bisericii Grecești). Prin testament, comerciantul Zurmale lăsa o mare parte din averea sa - trei prăvălii pe Strada București (viitoarea Calea Regală) și două prăvălii pe Bulevard (viitor Carol), brutărie cu moară și o cârciumă, plus o casă pe Strada Galați - pentru întreținerea pensionatului de fete fondat de părintele Hrisant Penetis. Pensionatul s-a numit inițial „Familia Penetis și Hagi Zurmale Hristofor”. Cei doi donaseră mai multe case pe Bulevard, Galați și Rubinilor, magazine de cereale în Port, o brutărie, o moară cu cai și alte câteva proprietăți de pe urma cărora urma să funcționeze pensionatul de fete.

Documentele aflate la Serviciul Județean Brăila al Arhivelor Naționale consemnează un fapt inedit: donația Elenei Doamna, soția proaspătului domnitor Alexandru Ioan Cuza, pentru pensionatul de fete fondat de egumenul de la Hurezi. Astfel, la 18 august 1859, este înregistrată Adresa Administrației districtului Brăila către Consiliul Municipal Brăila, prin care se face cunoscut că Elena Doamna, soția domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a donat o sumă de bani pentru construirea și întreținerea viitorului pensionat de fete.

În anul 1870, așezământul „Penetis-Zurmale”, care funcționa pe Strada Rubinilor 16, devine școală secundară, iar din 1911 trece în administrarea statului român. Casa a fost ocupată de trupele germane în timpul Primul Război Mondial și apoi distrusă. Din păcate, odată cu frumoasa clădire ridicată în stil grecesc, au pierit în foc și actele vechiului pensionat „Penetis-Zurmale”. Așezământul avea să renască, însă, din propria cenușă. Între anii 1920-1930, aici învățau câte 380-400 de eleve și se numea Școala profesională de fete „Penetis-Zurmale”.

Școala avea să fie desființată abuziv odată cu venirea la putere a comuniștilor, în pofida testamentelor celor doi filantropi greci. La fel s-a întâmplat cu toate instituțiile de învățământ particulare (amintim aici doar Institutul „Sancta Maria” de la Brăila). Pe locul unde, cândva, se ridicase pensionatul de fete se află acum Universitatea „Constantin Brâncoveanu”.

Moș Mihai Turcanu a donat un han Bisericii „Adormirea Maicii Domnului”

• pe la 1850, un brăilean mai înstărit și cu frică de Dumnezeu, Moș Mihai Turcanu, a lăsat prin testament un han Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” • gestul este unul fără precedent în analele Brăilei • n-am fi aflat probabil, niciodată, de binele făcut de Moș Mihai, dacă n-ar fi existat un document doveditor, păstrat de arhiviștii brăileni • biserica la care se ruga Moș Mihai Turcanu a fost mistuită de un incendiu, la 1895, iar testamentul a dispărut, cel mai probabil, în vâlvătaie • pe locul vechiului lăcaș se ridică, astăzi, somptuoasa Biserică „Adormirea Maicii Domnului”, care administrează un cabinet medical și o grădiniță pentru 40 de copii proveniți din familii nevoiaș

Marian GHEORGHE

Brăilenii au auzit vorbindu-se de Chercea, marele filantrop și ctitor, sau de Dumitru Ionescu, care a lăsat urbei faimosul teatru din Piața Sfinții Arhangheli. Dar sunt alți zeci de filantropi pe care-i știe numai Bunul Dumnezeu și ale căror nume zac ascunse în documente prăfuite.

Îl vom pomeni aici pe unul dintre donatorii uitați ai Brăilei, pe care l-am aflat cu ajutorul neobosiților arhiviști brăileni, Ștefania Botez și Cristian Filip. Este vorba de Moș Mihai Turcanu, creștin evlavios și înstărit care, la mijlocul secolului al XIX-lea, a donat prin testament un han Bisericii „Adormirea Maicii Domnului”. Testamentul lui Moș Mihai Turcanu a dispărut, probabil, în incendiul care a mistuit biserica la finele sec. XIX. A rămas, însă, o mărturie a dărniceii sale, pe care o prezentăm aici, cu venerație. Este vorba de raportul întocmit de fostul episcop al Bisericii „Adormirea Maicii Domnului”, din Brăila, cu cheltuielile făcute din venitul unui han dăruit de Moș Mihai Turcanu prin testament. Prețiosul document este înregistrat la Arhivele Naționale Brăila, Fond Primăria Municipiului Brăila, struct. 1, u. a. nr. 42/1860, fila 2. Redăm mai jos conținutul documentului scris îngrijit, caligrafic, cu alfabet de tranziție, păstrând, desigur, expresia de odinioară.

„Principatele Unite/ D. Presedent,

Bilanțul de venit și cheltuieli al Hanului lui Moș Mihai Turcanu, din timpul episcopiei subscrișului până în anul 1854 (1851-1854 - n.r.) care s-a cerut de către D(omniile) V(oastre) prin notele No. 2720 și 461 cu onoare vi se alătură pe lângă aceasta; iar celelalte deslușiri, atât pentru han, cât și de darea banilor, se pot vedea chiar în Testamentul lui Moș Mihai, care se află în păstrarea actualilor epitropi ai bisericii.

Fostul episcop al Bisericii Adormirii (semnătura)

(...) 1861, martie 16. Onor. Consiliu Municipal din orașul Brăila”.

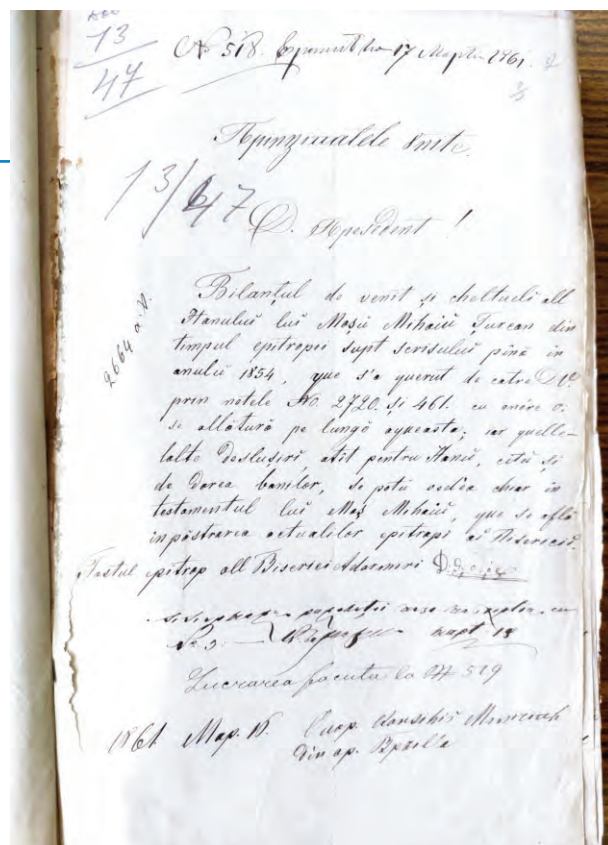
Urmează două pagini cu venituri și cheltuieli înregistrate la Hanul lui Moș Mihai Turcanu între 1851 și 1854. Veniturile consemnate în document sunt de 7.468 lei, iar cheltuielile de 3.919 lei.

Biserica la care se închina Moș Mihai a fost mistuită de flăcări

Actuala biserică cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din Brăila este ridicată pe locul unui mai vechi lăcaș de închinăciune, la care se închina Moș Mihai Turcanu și despre care pomenește documentul de la 1861. Potrivit documentelor de arhivă, prima biserică ridicată aici, din cărămidă, în anul 1844, a fost mistuită de flăcări în anul 1895, într-un incendiu iscat de neglijența muncitorilor tinichigii care reparau acoperișul. În locul acesteia a fost ridicat, mai întâi, un paraclis din lemn. La construcția acestuia s-au folosit fondurile fostului lăcaș de cult, precum și donațiile enoriașilor. Nu se mai știe dacă, la acel moment, parohia mai avea în stăpânire Hanul lui Moș Mihai Turcanu, lăsat bisericii celei vechi prin testament.

Potrivit pisaniei așezate la loc de cinste, la intrarea în sfântul lăcaș, Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” a fost întemeiată la data de 31 mai 1909 și terminată la 27 aprilie 1914, când a fost sfințită de către Prea Sfințitul Episcop Nifon al Dunării de Jos, „sub domnia Măriei Sale Regelui Carol I al României”. La acea dată, preot paroh și protoiereu al județului Brăila era vrednicul de pomenire preot econom Ioan Nicolau și episcopul Atanase Țenescu și C. N. Macedonescu”. Arhitectul care a proiectat Biserica „Adormirea Maicii Domnului” a fost Mihail S. Nicolescu, iar meșterul constructor D. R. Dumitrescu. Pictorul V. C. Robea este cel care a realizat pictura murală a Bisericii „Adormirea Maicii Domnului”. Totodată, lcoanele Împărătești și icoana de hram sunt îmbrăcate în argint. Biserica păstrează o tapiserie (epitaf) cu scena Adormirii Maicii Domnului, lucrată în fir, deosebit de frumoasă, precum și multe alte obiecte de cult lucrate cu multă iscusință.

Pe lângă Biserica „Adormirii Maicii Domnului” funcționează, începând din anul 2000, un cabinet medical parohial care poartă același nume cu al așezământului religios și care deservește, în fiecare an, sute de persoane. Tot în cadrul parohiei funcționează, din anul 2001, în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean și Primăria Brăilei, grădinița parohială „Familia”. Aici sunt îngrijiți peste 40 de copii care provin fie din familii monoparentale sau dezbinat, cu posibilități financiare reduse, copii luați în plasament sau din familii de rromi sau copii lăsați în grija rudelor de părinții plecați în străinătate. Această se numără printre puținele instituții de învățământ care oferă un program special pentru copiii cu dizabilități sau cu probleme speciale. Cheltuielile sunt suportate de parohie, cu sprijinul financiar al unor donatori și prin strădania preotului paroh Cătălin Hurmuzache. Grădinița de la „Adormirea Maicii Domnului” are cantină proprie, iar copiii sunt îndrumați de trei educatoare și un asistent social, care-i învață și limba engleză.

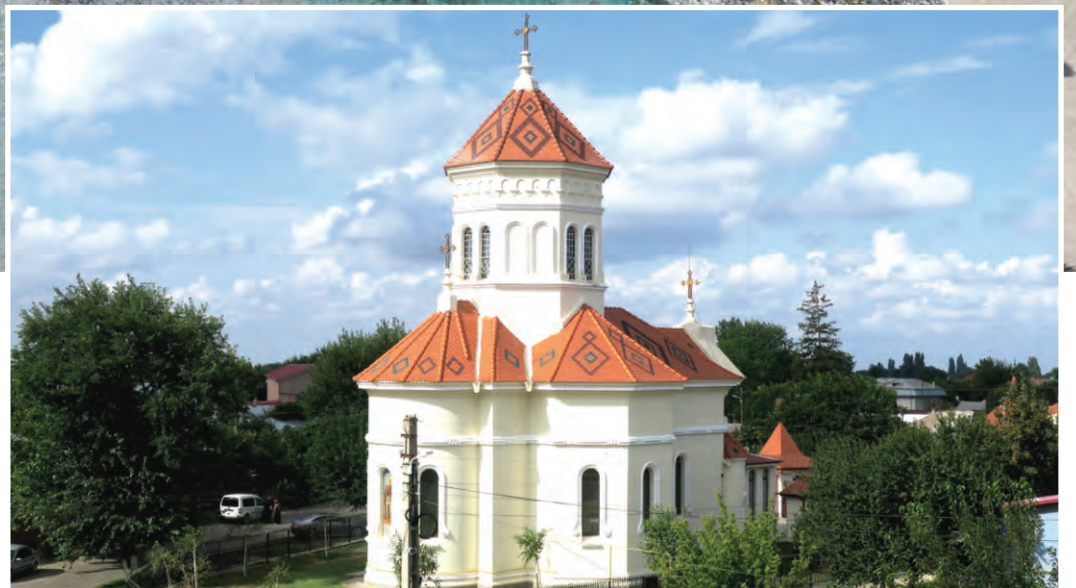
La finele secolului XIX, Brăila avea aproape 70 de hanuri și hoteluri

Potrivit istoricilor, în anul 1864 - la 10 ani după emiterea documentului despre Hanul lui Moș Mihai Turcanu, donat Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” – pe vremea domnitorului Cuza, cele mai râvnite hanuri din Brăila erau: Hanul lui Vasile Malcoci (Calea Galați, colț cu Strada Catolică, al cărui pavaj din marmură albă se poate vedea și astăzi), Hanul Roșu, Hanul lui Zosima, Hanul lui Gh. Papazovici, Hanul lui Ceapăru (Ceacăru), Hanul Padulu, Hanul lui Aron Zarafu, Hanul Unguresc, Hanul lui Bluster, Hanul lui Petre Boiangiu (ctitorul Bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”), Hanul lui Ilie Bochieru, Hanul lui Cosma Bercaru, Hanul lui Dumitru Cetula, Hanul lui Papazulu, Hanul Trandaburo, Hanul lui Barbu Dumitrescu. Fiecare han gema de negustori sosiți cu marfă la Brăila și de navigatori, că roiau corăbiile și vapoarele în port. La acea vreme, în orașul de la Dunăre erau și multe hoteluri, care funcționau după modelul celor din Occident: Hotel Rally, Hotel Pesta, Hotel Victoria, Hotel Petersburg (actual sediu al Serviciului de Evidență a Persoanelor, B-dul Cuza colț cu Calea Regală), Hotel London, Hotel de Paris, Hotel d' Athene, Hotel Weibl, Hotel Galați, Hotel Roman, Hotel România, Hotel Berlin, Hotel Moscova, Hotel Europa și Hotel Orient. Multe alte hanuri sau hoteluri erau modeste case de locuit, fără mari pretenții de confort. La stradă, vechile hanuri, inclusiv Hanul lui Malcoci, aveau prăvălie (cârciumă, cafenea sau băcănie) urmată de două sau mai multe camere spre curtea în care se afla un șopron de scândură și un puț cu două găleți de fier. Așa era hanul lui Gheorghe Garoiu, din colțul Străzii Rahovei cu actuala Stradă 1 Decembrie 1918. Potrivit unor statistici de la sfârșitul secolului al XIX-lea, la Brăila erau nu mai puțin de 68 de hanuri și hoteluri care se întrețineau din propriile venituri.

Soții Ana și Nedelcu Chercea, filantropii care au îmbogățit sensul cuvântului "generozitate"

Florentin COMAN

Brăila a dat de-a lungul timpului personalități care și-au impus numele în conștiința națională. Ana Aslan, Mihail Sebastian, Panait Istrati, Nae Ionescu sunt doar câteva dintre acestea. Fie că au fost savanți sau oameni de litere, toți aceștia au ajuns aproape de perfecțiune în domeniile lor de activitate. Cunoscuți mai mult pe plan local și mai puțin la nivelul întregii țări, soții Ana și Nedelcu Chercea pot fi considerați la fel de bine nume-simbol ale Brăilei. Cei doi au îmbogățit sensul cuvântului „generozitate” cu un slogan nepieritor: „Nimic pentru noi, totul pentru patrie!”.

Nedelcu Chercea s-a născut în 1857, în Vatra Veche, o comună suburbană a Brăilei, devenită între timp cartier al orașului care poartă numele celebrului filantrop. În 1883, avea să se căsătorească cu Ana, femeia care i-a fost alături toată viața și care l-a sprijinit și încurajat în numeroasele acte de caritate făcute de-a lungul timpului.

Despre Nedelcu Chercea se știe că a fost un industriaș iscusit, fabricant de „lanțuri, cuie și caiele” și deținător al uzinelor care pe vremea regimului comunist aveau să fie naționalizate și denumite „Laminorul”. Afacerea de succes i-a adus o mare avere, însă, atunci când a început să facă lungul șir de donații către comunitatea locală, s-a lansat

zvonul că ar fi descoperit o comoară în hrubele subterane ale Brăilei, rămasă de pe vremea ocupației turcești. Zvon sau realitate, cert este că familia Chercea a cheltuit milioane de lei aur, sume colosale pentru începutul de secol XX, respectând cu consecvență sloganul „Nimic pentru noi, totul pentru patrie!”, slogan care poate fi văzut și în prezent pe multe dintre ctitoriile lor.

În perioada 1919 – 1936, au construit, pe propria cheltuială, o biserică cu hramul „Sf. Mare Mucenic Mina”, o școală de fete și băieți (Școala 13, care astăzi poartă numele marilor filantropi), un dispensar, un sediu de primărie, care în prezent găzduiește un cămin cultural, precum și un monument de marmură și bronz închinat eroilor căzuți în Primul Război Mondial. Toate acestea în comuna Vatra Veche, actualul cartier Chercea.

Fiind situată lângă linia de cale ferată care în acea vreme înconjură orașul Brăila, biserica a fost zidită ca să facă față fără probleme trepidațiilor. Fundația are peste cinci metri adâncime, fiind făcută din beton armat, iar zidurile sunt groase și trainice, din cărămidă. Construcția are în prezent statut de monument istoric, iar în ultima perioadă a trecut printr-un amplu proces de reabilitare care a vizat atât acoperișul - țiglele vechi fiind înlocuite cu altele noi, fără a fi schimbat însă modelul original -, cât și

Filantropii Brăilei

zidurile exterioare, ce au beneficiat de reparații ale tencuiei și o văruire integrală.

În 1922, familia Chercea a ridicat, din cărămidă trainică, clopotnița bisericii „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din centrul Brăilei, actuala Piață Traian. Aceasta a luat locul vechii clopotnițe din lemn, care arsese în câteva rânduri și fusese reconstruită.

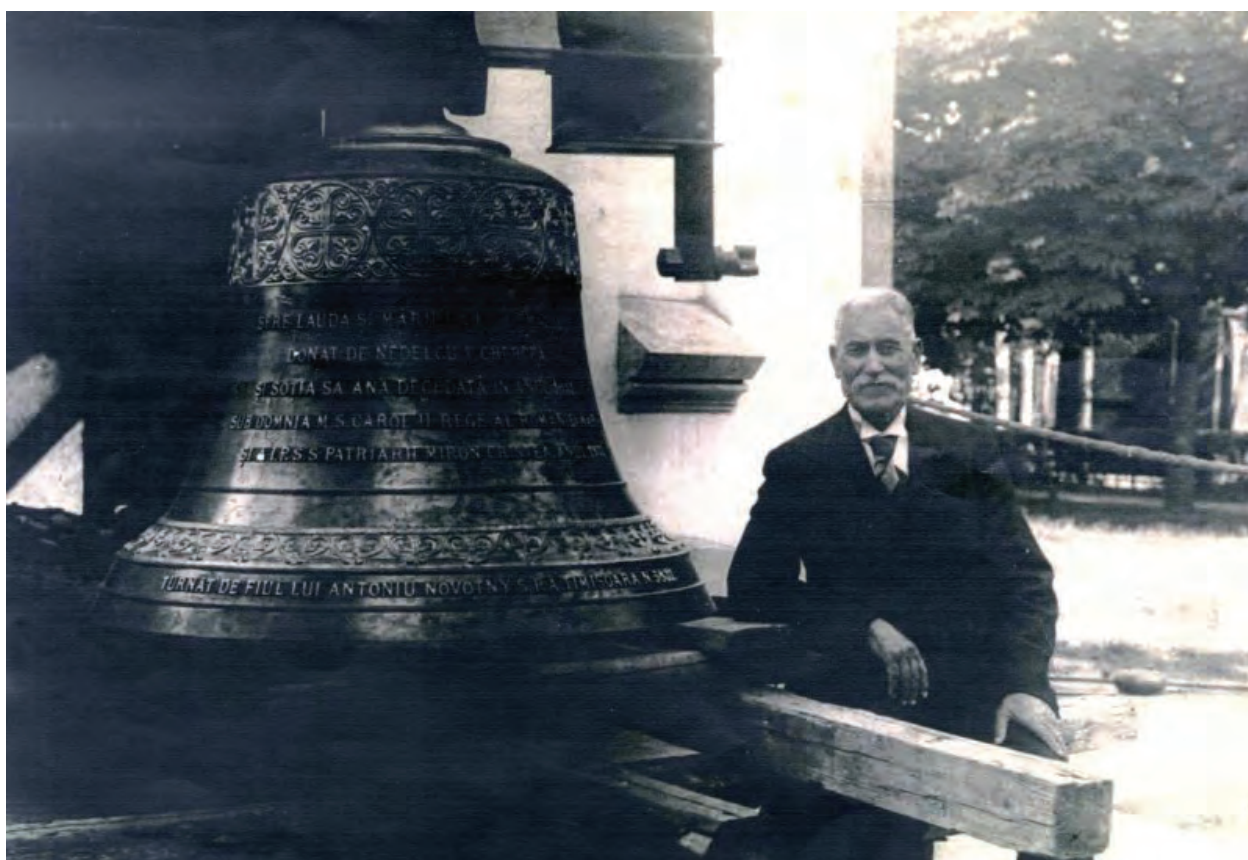
Cei doi soți aveau prieteni în mai toate etniile urbei. Așa se face că, în 1924, au donat Comunității Israelite din Brăila un corp de clădiri pe strada Regală, ce a funcționat ca dispensar. De altfel, Chercea a construit mai multe case monumentale în zona centrală a Brăilei, care și astăzi îi poartă numele pe frontispiciu.

Nedelcu Chercea a mai ctitorit și biserica Mănăstirii Vladimirești din județul Galați, înființată de Maica Veronica, lăcaș sfânt în care a fost inițial înmormântat.

Încă din timpul vieții, cei doi soți au lăsat acte de donație pentru cele mai multe din edificiile zidite de ei. Școala, biserica, dispensarul, sediul de primărie au revenit comunei din suburbia Brăilei, iar clopotnița din centru i-a fost oferită comunității orașenești. Pe lângă acestea, filantropii le-au oferit numeroase locuri de casă unor familii sărace, care astfel au avut unde să își ridice o locuință.

În ciuda acestor acte de binefacere puse în slujba patriei, regimul comunist a făcut tot posibilul să scoată din conștiința publică numele lui Chercea, care era perceput ca un burghez, deci dușman al poporului muncitor. Astfel, busturile din bronz ale lui Nedelcu și Ana Chercea, care străjuiau clădirea școlii construite de aceștia, au fost demontate și trimise la topit. De asemenea, portretele acestora, pictate pe pereții holului școlii, au fost acoperite cu un strat gros de var. Totodată, comuna Nedelcu Chercea a fost transformată într-un cartier de la periferia Brăilei ce a primit numele „1 Mai”, ce rezona cu cea mai importantă sărbătoare muncitorească.

După Revoluția din 1989, numele celor doi filantropi a fost reabilitat. Cartierul și-a recăpătat denumirea

Chercea, iar pe soclurile goale din fața școlii au fost reșezate busturile în bronz ale ctitorilor. Și portretele de pe pereții interiori au fost scoase de sub straturile de var cu care fuseseră astupate de comuniști, iar acum pot fi văzute de toți cei care trec pragul instituției de învățământ.

Ana și Nedelcu Chercea își dorm somnul de veci într-o criptă de la subsolul bisericii „Sf. Mina”. Inițial, ei

fuseseră înmormântați într-o altă ctitorie a lor, biserica Mănăstirii Vladimirești din județul Galați. Acolo nu și-au găsit, însă, pacea eternă, tot din cauza autorităților comuniste care în anii '50 au desființat acea mănăstire. Prin grija preotului Ioan Frățilă, rămășițele pământești ale soților Chercea au fost deshumate și mutate în cripta bisericii din cartierul de la marginea Brăilei pentru care filantropii au făcut atât de mult bine!

O viață dedicată binelui. **Maria Dascaloff,** fondatoarea Azilului pentru infirmi, bătrâni și cerșetori din Brăila

Liliana NISTOR

Probabil ați trecut de multe ori pe Strada Buzăului nr. 5, prin fața Centrului Militar Județean Brăila. Știați însă că acum mai bine de 100 de ani clădirea era un refugiu al speranței pentru cei neajutorați? La începutul secolului XX, la această adresă funcționa „Azilul de infirmi, bătrâni și cerșetori”, înființat de Maria Dascaloff, o filantropă remarcabilă din Brăila acelor vremuri, care a rămas în istoria orașului datorită gestului său generos și al implicării în sprijinirea celor vârstnici.

Din păcate, informațiile despre viața personală a Mariei Dascaloff, precum originea sa sau detalii biografice concrete, sunt rare sau puțin documentate. Este consemnată însă activitatea sa filantropică. Astfel, într-o perioadă în care sărăcia și bolile afectau o mare parte a populației, Maria Dascaloff a donat o sumă considerabilă de bani pentru a oferi alinare celor mai vulnerabili membri ai comunității, dorința acesteia fiind de a aduna „după străzi toți cerșetorii și infirmii care mișunau prin oraș”.

Proiectul a devenit realitate grație donației Mariei Dascaloff și Societății Generale de Patronaj, o organizație filantropică înființată în România la începutul secolului XX, având filiale în mai multe orașe, inclusiv la Brăila. Potrivit scriitorului Ioan Munteanu, filiala locală a Societății Generale de Patronaj a fost fondată la 3 februarie 1908 și a funcționat inițial pe Strada Ștefan cel Mare nr. 248-252, având drept scop: „**adunarea de pe străzi a copiilor abandonați moralmente într-un azil, unde li s-ar da puțină de a învăța o meserie lucrativă; strângerea de pe străzi și internarea lor într-un azil a cerșetorilor; plasarea la lucru a celor eliberați**

din închisoarea locală; educația morală a celor închiși în arestul preventiv.”

Azilul de infirmi, bătrâni și cerșetori „Maria Dascaloff” era o continuare a Azilului de orfani înființat tot de Societatea Generală de Patronaj Brăila pe Șoseaua Buzăului nr. 3A, cele două proiecte devenind un simbol al generozității și compasiunii. Tot potrivit scriitorului Ioan Munteanu, într-un album editat din 1937, cu ocazia celei de-a XII-a adunări generale a Uniunii orașelor din România, se preciza că Societatea de Patronaj din Brăila avea grijă de „**50 de bătrâni infirmi și 60 de copii orfani, care sunt bine îngrijiți, bine hrăniți și educați. Dintre copiii crescuți de Societatea de Patronaj s-au dat societății multe elemente de valoare, precum ofițeri, preoți, profesori, profesoare, funcționari și meșteșugari destoinici.**”

De-a lungul timpului, locul a atras atenția unor figuri importante ale României. Printre acestea s-au numărat Regele Ferdinand I, care a vizitat azilul, aducând recunoaștere oficială și onorând astfel activitatea filantropică desfășurată de Maria Dascaloff la Brăila. De asemenea, Maria Antonescu, soția mareșalului Ion Antonescu, cunoscută pentru implicarea sa în acțiuni de caritate, a vizitat și aceasta azilul.

Deși astăzi, la adresa de pe Strada Buzăului nr. 5 nu mai există Azilul de infirmi, bătrâni și cerșetori, gestul Mariei Dascaloff rămâne un exemplu de umanitate și dăruire, ce poate inspira generațiile următoare.

Bibliografie și sursă foto: Ioan Munteanu – „Aleicul Cuza și alte monumente. O istorie ilustrată”, editura Proilavia, Brăila, 2015

Comitetul Societății de Patronaj, Filiala Brăila

Filantropului Petre Naum Petru îi datorăm monumentul care a devenit simbolul oficial al Brăilei

Florentin COMAN

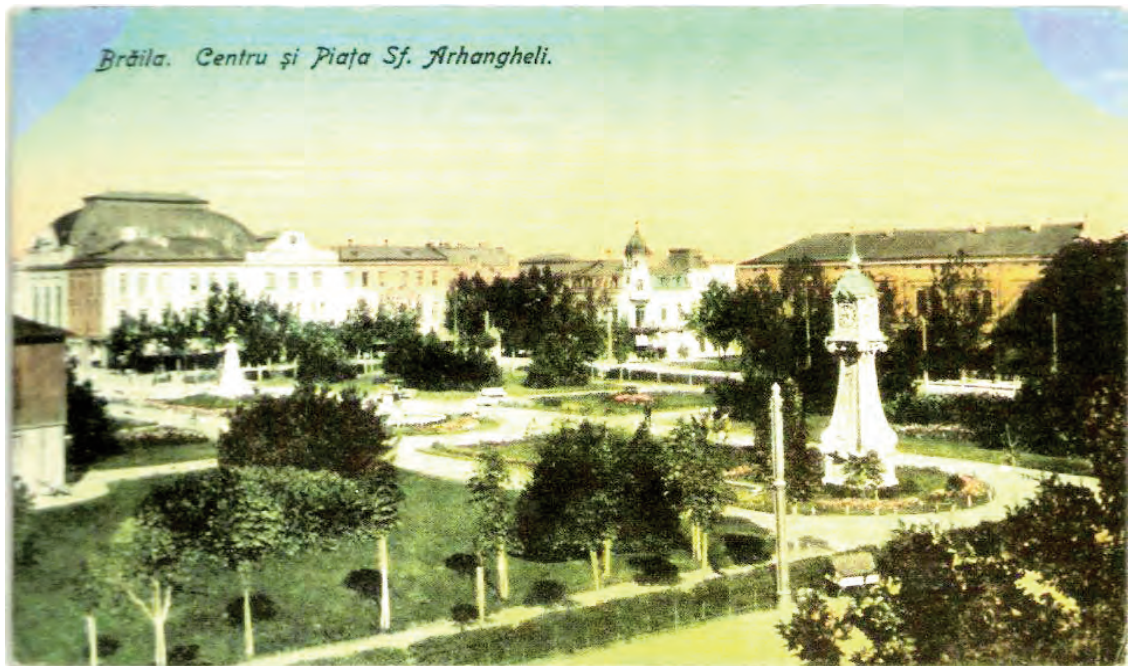
Unul dintre monumentele cu care Brăila se mândrește de mai bine de un secol este ceasul-turn din Piața Traian care, în urmă cu câțiva ani, a fost desemnat de Primărie simbol oficial al orașului. Comunitatea noastră datorează acest monument unui filantrop cu origini grecești, Petre Naum Petru, care a lăsat Primăriei, prin testament, 8.000 lei aur - o sumă uriașă dacă ar fi să o convertim la valoarea actuală - pentru ridicarea „unui turn din metal, cu un ceasornic mare în vârf, în Piața Sf. Arhangheli Mihail și Gavril”. Despre Petru Naum nu se mai cunosc prea multe date. Se știe doar că a fost, la un moment dat, consilier municipal al Brăilei și că înaintașii săi, proveniți din Grecia, s-au stabilit aici în primele decenii ale secolului XIX. Chiar dacă nu se mai știe cu ce afaceri se ocupau aceștia, cert este că familia Naum a reușit să agonisească o avere considerabilă. În testamentul său pe care l-a întocmit în 1898, la vârsta de 55 de ani, Petru Naum le-a lăsat moștenire copiilor săi case și sume însemnate de bani, împărțind mai multe bunuri și altor rude. Totodată, ca dovadă că era un bun patriot, a lăsat orașului pe care l-a păstorit în calitate de consilier municipal cei 8.000 lei aur cu care să construiască un orologiu în beneficiul întregii comunități.

A durat câțiva ani până când intenția nobilă a filantropului Petru Naum s-a materializat, ceasul fiind construit în 1909.

De la început, orologiu-turn a fost considerat o piesă de mobilier urban foarte rară, deoarece în epocă ceasurile publice se montau fie în turnurile bisericilor, fie pe alte construcții administrative, fiind arareori construite ca obiective de sine stătătoare. Turnul a fost realizat din tablă, ranforsată în interior cu profile metalice prinse în nituri, de firma cehă Carol Sakar. Mecanismul propriu-zis a fost făcut la Munchen, de firma Johann Neher. Este vorba despre un mecanism cu greutate proiectat să se armeze odată la trei zile. Din cauza structurii de rezistență a turnului de susținere, sistemul de greutate nu poate face cursa completă, astfel că orologiu cu patru cadrane trebuie întors mai des, o dată la 24 de ore.

Pentru Brăila, ceasul turn a fost, din primul moment când a fost pus în funcțiune, o atracție a orașului. Foarte multe dintre vederile realizate de maeștri fotografi ai vremii au surprins acest ceas care devenise un adevărat reper, atât pentru localnici cât și pentru vizitatorii străini. De altfel orologiu-turn este unic în România, atât prin aspect cât și prin înălțimea sa de peste 11 metri.

În 2017, Ceasul din Piața Traian a devenit simbol oficial al Brăilei, după ce Primăria Municipiului a făcut demersuri pentru a-i conferi statutul de marcă înregistrată.

Ceasul-simbol a trecut prin timpuri bune și mai puțin bune

În anii '50, după instaurarea regimului comunist în România, pe vârful turnului metalic au fost așezate secera și ciocanul. N-a fost singura mutilare pe care a suferit-o acest monument. De-a lungul timpului, orologiu a trecut prin trei recondiționări, în 1968, 1993 și 2011, care i-au schimbat mai mult sau mai puțin aspectul exterior. Atât decorațiunile originale cât și cele patru cadrane au avut parte de modificări care au știrbit frumusețea originală a monumentului.

„Cadranele au fost schimbate la un moment dat, dar se vede că cine a făcut acest lucru nu era de meserie și nici nu s-a documentat măcar, pentru a respecta normele din domeniu. Cifrele romane erau așezate invers decât ar fi normal. Întotdeauna, cifra V trebuie așezată cu vârful către axul ceasului, iar cifra patru trebuie făcută din patru linii”, explica, în urmă cu câțiva ani, ceasornicarul brăilean Marian Dinu.

În fapt, de la construcția sa, în 1909, Ceasul-turn din Piața Traian nu a trecut niciodată printr-o restaurare propriu-zisă. O singură dată a fost făcută o reabilitare mai amplă, în 1968, adică acum mai bine de 55 ani, însă, potrivit unui raport de expertiză tehnică întocmit recent, nu există date cu privire la modul în care s-au făcut intervențiile și în ce au constat acestea mai exact: dacă au fost intervenții la

structura principală de rezistență sau doar intervenții de restaurare exterioară a monumentului. În istoria recentă, o mică lucrare de intervenție a avut loc în 2011, în mandatul fostului primar Aurel Simionescu, când turnul metalic a fost sablat, chituit și grunduit pe poziție. Apoi, în 2014, o intervenție a fost făcută la ceas. Mai exact, după cutremurul din data de 22 noiembrie 2014, cadranul dinspre Str. Împăratul Traian s-a spart în două, iar Primăria a luat măsuri pentru înlocuirea acestuia. În rest, în toți acești ani, doar s-a mai aplicat câte un strat protector de vopsea, împotriva coroziunii și intemperiei.

O nouă tinerete

În prezent, după 115 ani în care a străjuit neîntrerupt Piața Traian, bătrânului orologiu are șansa să reîntinerască, pentru a înfrumuseța Centrul Brăilei pentru încă o sută de ani și mai bine... La jumătatea lunii iulie 2024, ceasul turn a fost demontat, pentru a fi transportat la un atelier specializat din București, atestat de Ministerul Culturii, unde urmează să fie complet restaurat. Un reprezentant al „Ora Exactă Systems” SRL Oradea, firma care a câștigat la licitație contractul pentru reabilitare, a explicat că ceasul turn va fi desființat piesă cu piesă, iar fiecare componentă va fi sablată, restaurată și tratată cu soluții speciale. Inclusiv cele patru cadrane vor fi restaurate, iar vopsirea finală va ține cont de imaginile de arhivă, astfel încât, când va fi repus pe poziție orologiu să fie cât mai aproape de aspectul său original, de la inaugurarea din 1909. Pentru asta, se va face o analiză a straturilor de vopsea, pentru a se găsi culorile originale.

Potrivit raportului de expertiză tehnică, specialiștii recomandă intervenții de refacere a stratului de protecție anticorozivă atât la nivelul elementelor decorative metalice, cât și la nivelul elementelor principale de rezistență. Se menționează, de asemenea, că unele elemente principale de rezistență (aflate la partea inferioară a turnului) sunt într-o stare avansată de oxidare și se recomandă înlocuirea lor. Totodată, în urma reparațiilor capitale, se va interveni pentru a preveni stagnarea apelor la baza turnului, una dintre principalele cauze de degradare identificată de experți. Aceiași specialiști au mai constatat lipsa unui sistem de evacuare a apelor ce ajung accidental (sau a apei rezultate din condens) în interiorul turnului sau la baza lui. Partea bună este că în ciuda degradărilor vizibile cu ochiul liber, nu a fost afectată structura de rezistență a monumentului.

Peste cel mult doi ani, ceasul-turn ar trebui să revină pe poziție, complet refăcut și la fel de falnic ca în 1909, anul în care a fost inaugurat!

„Nimic pentru noi,
totul pentru țară!”

Anastase Simu, filantropul brăilean care a lăsat o comoară culturală României

Liliana NISTOR

Imaginați-vă un tânăr de 19 ani din zilele noastre care moștenește o avere fabuloasă, suficientă pentru a-i asigura o viață de lux atât lui, cât și nepoților, strănepoților, stră-strănepoților... Ar mai merge la facultate? Ar mai munci o zi în viața lui? Dar oare acest tânăr ar face opere de caritate? Probabil că da! Ar dona, poate, sume de bani pentru construcția de spitale, școli, centre pentru copii și vârstnici. Dar oare și-ar dedica întreaga viață și avere pentru sprijinirea și dezvoltarea culturii? Și-ar folosi banii pe care îi are pentru a colecționa lucrări de artă din toată Europa și pentru a le împărtăși apoi publicului larg din România, prin înființarea unui muzeu? Ei bine, nu știm câți tineri de 19 ani ar face asta acum, dar la începutul secolului XX, un brăilean pe nume Anastase Simu achiziționa operele unor autori celebri, precum Delacroix, Renoir, Corbet, Grigorescu, Luchian și Brâncuși, pentru a le închina „cu dragoste, României Mari”. Muzeul Simu pe care acesta l-a înființat nu avea doar rolul de a educa publicul, ci și de a sprijini tinerele talente, filantropul oferind burse artiștilor români. Vă propunem să aflăm mai multe despre povestea acestui brăilean, posesor al unei comori care a dăruit țării o comoară culturală.

La 19 ani a moștenit o avere impresionantă

Anastase Simu s-a născut la 28 martie 1854 în Brăila, tatăl său fiind Panait Simu, iar mama sa Dumitra Simu. Părinții săi erau agricultori, mari proprietari de pământuri, la fel ca și unchiul său, Petrache Simu, care avea moșii întinse prin diferite părți ale județului. Dacă despre tatăl său, Panait Simu, nu se poate spune că era un om extrem de bogat, averea unchiului Petrache era una de proporții fabuloase.

Anastase Simu era cel mai mare dintre nepoți, preferatul unchiului Petrache. Din acest motiv, încă de timpuriu, acesta îl inițiază în contabilitate și cunoașterea averii sale, transcriind în registre și făcând socoteli.

Marele filantrop a urmat școala primară și reală în orașul natal, iar în 1871 a plecat la Viena pentru a-și continua studiile liceale, la Institutul Teresianum. În anul 1873, la doar 19 ani, este numit moștenitor al averii impresionante a unchiului Petrache, însă noul statut nu îl schimbă. Dimpotrivă, Anastase Simu pare să devină un elev și mai silitor, în anul acela fiind al nouălea din 31 de elevi.

De la Viena s-a mutat în Franța pentru a urma Universitatea din Paris, unde a obținut licența în Drept, la 24 august 1878. A mers apoi la Universitatea din Bruxelles, unde, la 20 iunie 1880, a obținut, cu mare distincție, doctoratul în Științe politice și administrative.

După finalizarea studiilor, Simu a fost numit mai întâi substituit la Tribunalul Brăila, apoi secretar de legațiune la Legația României din Berlin. A fost și senator de Brăila în trei legislaturi consecutive, dar politica nu i-a adus mulțumirea pe care și-o dorea. A găsit-o însă în lumea artelor. A început să viziteze muzeele celebre din Europa și să adune o veritabilă colecție, achiziționând lucrări de la artiști internaționali, dar și de la marii artiști români ai vremii.

În 1882, Anastase Simu s-a căsătorit cu Elena Dumba, fiica lui Iraclie N. Dumba, proprietar al moșiei Tufeni din Teleorman, pe care acesta i-a oferit-o drept zestre. Soția sa i-a fost alături în demersurile legate de alcătuirea colecției de artă, aspect remarcat și apreciat în epocă. Anastase și Elena Simu s-au stabilit definitiv în București în 1888.

Muzeul Simu – „templul închinat artei”

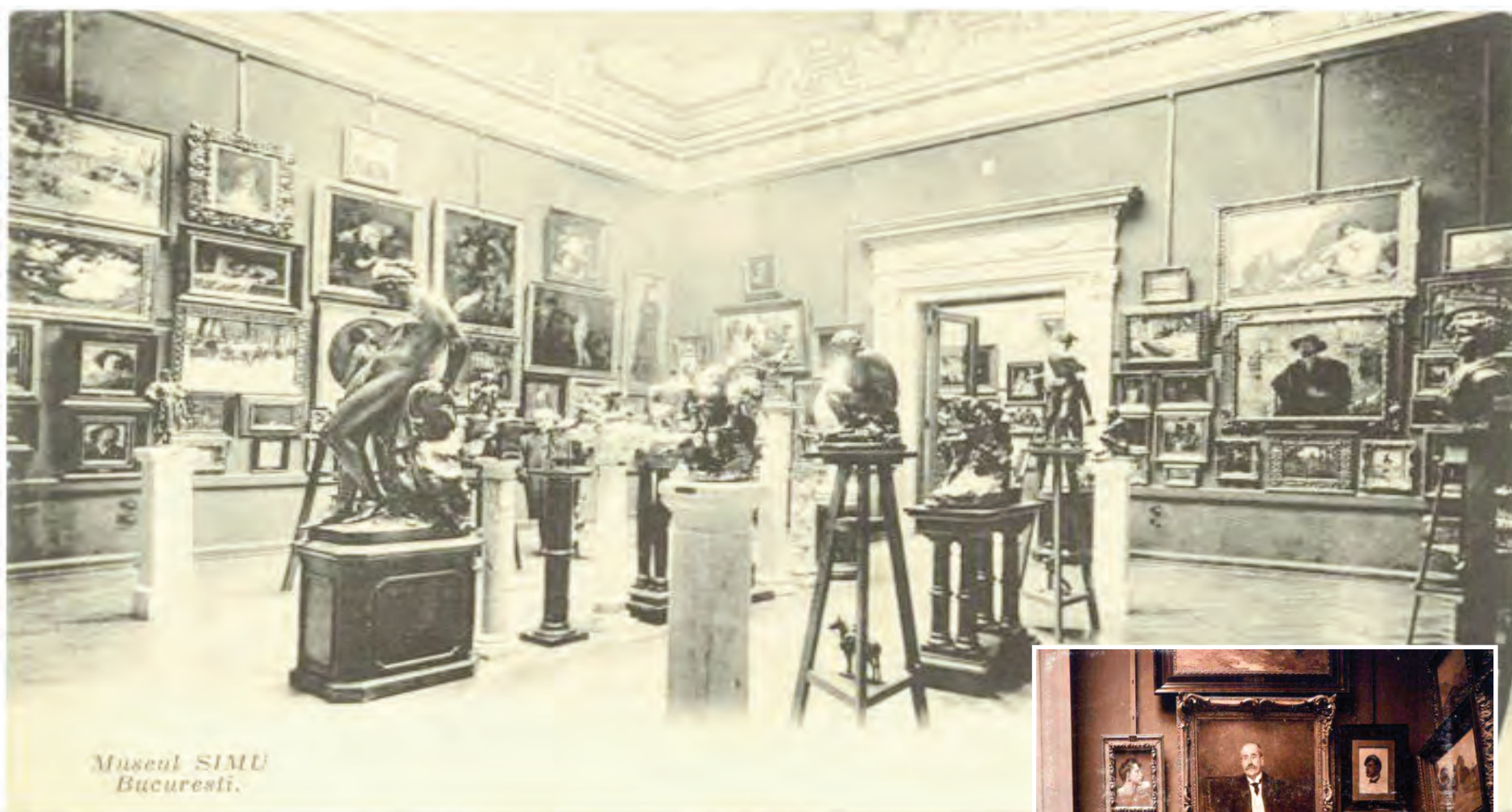
Cu fiecare pictură sau sculptură pe care o achiziționa, Anastase Simu avea un scop: să ridice o casă închinată artei. Astfel, în 1910, în București, Simu devine primul filantrop care înființează un muzeu – „Muzeul Simu”. Clădirea a fost inaugurată prima dată pe 21 mai 1910 pentru reprezentanții presei, artei și literaturii. A fost cel mai mare eveniment din viața spirituală a țării, muzeul fiind numit în presa vremii „templul închinat artei”. Clădirea muzeului era situată pe Strada Mercur și avea formă de templu, inspirată de templul ionic Erechtheion (numit după miticul rege al Atenei, Erechthus) ridicat de greci pe Acropola din Atena, fiind realizată după planurile arhitectului francez C. Sciky. De menționat că, la data la care se punea temelie Muzeului Simu, în Capitala țării nu exista altă instituție de artă deschisă publicului, în afară de Pinoteca Satului, găzduită cu destule greutate în două încăperi laterale ale Ateneului Român.

Două zile mai târziu, pe 23 mai 1910, Muzeul Simu a avut parte de o a doua inaugurare, mult mai impresionantă decât prima, la care au participat peste 400 de invitați, printre care și Principele Moștenitor Ferdinand și Principesa Maria, dar și Spiru C. Haret, ministrul Instrucțiunii Publice de la acea vreme.

Muzeul Simu a funcționat ca instituție privată din 1910

Filantropii Brăilei

până în anul 1927, când a fost donat statului. Colecția muzeului era împărțită în cinci secții și cuprindea foarte multe lucrări de pictori și sculptori renumiți din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea: se aflau autori renumiți precum Eugène Delacroix, Jean-Antoine Houdon, Honoré Daumier, Théodore Géricault, Pierre-Auguste Renoir, Gustave Courbet, Antoine Bourdelle, alături de Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Ion Andreescu, Ștefan Luchian, Theodor Pallady, Gheorghe Petrașcu, Ion Teodorescu-Sion, Camil Ressu, Constantin Brâncuși, Dimitrie Paciurea.

În 1927, când muzeul a fost donat statului, presa vremii titra: „O comoară strânsă cu muncă și jertfe de ani este dăruită țării”. Iată și un fragment din actul de donație întocmit de Anastase Simu:

„Considerând ziua de azi ca una dintre cele mai fericite a vieții mele, declar în mod solemn că atât terenul ce am cumpărat în anul 1904, cât și clădirea Muzeului Simu, ce am construit pe el, precum și toate operele de artă aflate în el – a căror evaluare față de prețurile extraordinare mă abțin a face – declar că le închin, cu dragoste, României Mari, și le fac danie de veci Națiunii, prin Ministerul Artelor și Cultelor, cu obligațiunea însă pentru acesta de a face respectat și apărat Muzeul Simu așa cum există, cu conținutul total al operelor sale.”

În ultimul paragraf din transcrierea cuvântării (consemnată de artistul-pictor Costin Petrescu), Anastase Simu declara:

„Și acum, când acest templu cu tot ce conține a devenit patrimoniul artistic al României, pe lângă cele cuprinse în el, mai declar că eu și soția mea, atâta timp cât cel de sus ne va da zile, vom fi slujitorii lui cu aceeași dragoste și același devotament ca și înainte. Și dacă la început am scris pe frontispiciul muzeului ‘Nu numai pentru noi, dar și pentru alții’, azi sunt cel mai fericit să zic: NIMIC PENTRU NOI, TOTUL PENTRU ȚARĂ.”

Peste 1.000 de opere de artă, peste 40.000 de vizitatori

Îmbogățirea colecției Muzeului Simu a fost o preocupare constantă a filantropului brăilean. Acest aspect reiese și din analiza numărului de lucrări deținute de-a lungul timpului. La inaugurare, în 1910, Muzeul Simu conținea 624 de lucrări de artă, menționate în primul catalog al colecției întocmit de Theodor Cornel pentru

deschiderea instituției. În 1927, odată cu clădirea Muzeului Simu, au fost donate statului 1.182 de lucrări de artă, ceea ce reprezenta aproape o dublare a numărului de opere deținute inițial. După moartea colecționarului, survenită în 1944, s-au adăugat lucrările aflate în locuința donatorului și alte donații particulare. La 31 martie 1944, instituția poseda 1.902 opere de artă de pictură, sculptură, gravură și desen, la care se adăugau piesele de mobilier (191 de bucăți), coloanele pe care erau așezate sculpturile (149) și 920 de volume de artă.

Muzeul a avut un mare succes, dovadă fiind numărul mare de vizitatori. În 1910, la deschidere, au venit 4.000 de vizitatori. În 1930, au fost 28.835 de vizitatori, iar în 1940, numărul acestora a fost de 43.324.

Dar înființarea Muzeului Simu nu a avut doar scopul de a contribui la educația publicului, ci și de a sprijini creația artiștilor români. Astfel, pentru a susține tinerele talente, Anastase Simu a acordat anual burse artiștilor aflați la început de drum.

Filantropul Anastase Simu s-a stins din viață la 31 martie 1944, donând întreaga sa avere (case, acțiuni, depozite în bănci, moșii etc.) Statului Român.

Prin testamentul întocmit la 15 octombrie 1934, Simu a prevăzut acordarea a câte 200.000 de lei Primăriei Municipiului Brăila; Școlii Societății pentru Învățătura Poporului Român și 500.000 de lei Academiei Române, al cărei membru de onoare a fost de la 29 martie 1933, și 300.000 de lei Societății Ateneul Român pentru constituirea a opt premii (trei pentru pictură, trei pentru sculptură, unul pentru desen, unul pentru gravură).

Clădirea Muzeului Simu din București a fost demolată în 1960, iar colecția de artă a fost dispersată în mai multe muzee.

„Scumpului oraș natal Brăila...”

Anastase Simu și soția sa, Elena, și-au dedicat viața actelor de patronaj și au oferit donații multor organizații locale și naționale, printre care amintim: 30 de opere de artă către Primăria Municipiului Brăila în 1928, opt lucrări de artă pentru Universitatea Regele Ferdinand I din Cluj, care au fost expuse în noul sediu al Institutului de Studii Clasice în 1929, dar și alte lucrări istorice și artistice pentru Muzeul Militar Național, Ministerul Războiului, Arhivele Statului, Academia Română, dar și ctitorirea unor biserici

din Bacău, Brăila și Oltenia.

Dacă ne referim strict la Brăila, la 5 iunie 1928, Anastase Simu a trimis primarului municipiului de la acea vreme, Ion Paraschivescu, o scrisoare prin care oferea „scumpului oraș natal Brăila, ca dar o mică colecție de 30 de lucrări de artă.”

Se pare că Anastase Simu a intenționat să doneze orașului natal colecțiile sale de artă pentru care era dispus să construiască o clădire specială, dar gestul său avea să fie imposibil de pus în operă în orașul de pe malul Dunării. Intrigi politice au determinat pe marele colecționar și filantrop să construiască Muzeul Simu și să-l doneze municipalității capitalei, el reprezentând începutul Muzeului de istorie și artă al municipiului București.

Dincolo de acest aspect, aproape jumătate dintre lucrările donate de Anastase Simu către Primăria Brăila se mai păstrează și astăzi în colecțiile Muzeului Brăilei, secția de Artă.

Bibliografie
Biblioteca Județeană
Muzeul Brăilei „Carol I”
www.enciclopediaromaniei.ro
www.muzeulbucurestiului.ro

Filantropii Brăilei

Marian GHEORGHE

Se cuvine să îl amintim, în paginile acestei publicații, pe părintele Ștefan Bârzănescu, parohul Bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” în timpul Primului Război Mondial, care a avut curajul să-i înfrunte pe față pe reprezentanții Comandaturii germane și care, mai apoi, a donat o casă pe Bulevardul Carol pentru învățământul brăilean.

Testamentul părintelui Ștefan Bârzănescu este datat

24/6 ianuarie 1920 (fondul Primăria Municipiului Brăila, structura 2, unitatea arhivistică nr. 7/1931, fila 24) și se află la Serviciul Județean Brăila al Arhivelor Naționale. Prin acest act, la punctul 4 și următoarele, preotul Ștefan Bârzănescu lasă Primăriei Brăila și Bisericii „Sfinților Apostoli Petru și Pavel” un imobil pe B-dul Carol, „cu fațadă și pe Strada Unirii”, pentru a se instala aici o școală, precum și locuința directorului școlii. Totodată, prelatul oferă și bani pentru întreținerea școlii. Iată cum sună respectiva donație: „4. Dau și las imobilul situat pe B-dul Carol, având fațadă și pe Strada Unirii, onor. Primăriei locale și Bisericii „Sf. Apostoli Petru și Pavel”, ca să instaleze (aici) clasa a IV-a primară de băieți cu un număr de 30 de elevi, precum și locuința pentru director (...). 6. Las și leg. 10.000 lei din valorile mele ce le am depuse la Banca Națională - Suc. Brăila pentru transformarea imobilului în școală, reparații și împrejurirea curții cu gard. 7. Las și leg. școlii și bisericii din valorile mele un fond perpetuu de 5.000 lei (...) pentru reparația imobilului și a curții în cursul fiecărui an și pe timpul vacanței (...).”

Mai mult, la finele testamentului, părintele Bârzănescu revine și mai adaugă o donație, în bani, de această dată în folosul Azilului de Patronaj din Brăila.

Preotul Bârzănescu a salvat clopotul cel mare de la „Sfinții Apostoli”

Numele preotului Ștefan Bârzănescu este legat de o întâmplare consemnată într-un prețios document de arhivă. Documentul, datat 24 mai 1917, este un raport al preotului Ștefan Bârzănescu, parohul Bisericii „Sfinții Apostoli” către primarul Brăilei, prin care acesta încerca din răspuțeri să salveze clopotul cel mare al sfântului lăcaș din ghearele invadatorilor. Comandatura germană anunțase că va rechiziționa cele două clopote ale Bisericii „Sf. Apostoli”, iar părintele paroh îl ruga pe primar să intervină pentru a salva măcar unul dintre acestea. Era chiar clopotul adus din Munchen, odată cu orologiul montat în cele două turlă ale bisericii. Redăm mai jos un fragment din documentul păstrat astăzi la SJAN Brăila.

„Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, așezată în centrul orașului, prin măreția sa demnă de a fi lăcaș

divin, este înzestrată cu două clopote (...) unul mai mic și unul mai mare. Acesta din urmă este de o valoare artistică de netăgăduit, prin înălțimea, tăria și armonia sunetului său, neîntrecut în tot orașul, corespunzând demnității lăcașului dumnezeiesc, pentru lauda lui Dumnezeu, pentru a-i chema pe cei vii la rugăciune, pentru a-i plânge pe cei morți. Clopotul cel mare mai servește bătăile ceasornicului așezat în turlele din față, pentru orientarea cetățenilor în decursul zilei și nopții. Fiind, apoi, așezat în una din turlele bisericii, la o mare înălțime, cu foarte mare greutate și cheltuială, de către fabricantul său din Munchen, nu s-ar putea demonta și lăsa jos fără să nu strice și zidurile turlei și ale ușii din față. De aceea, avându-se în vedere valoarea acestui clopot (...) fiind un suvenir al orașului Brăila de la fabrica sa din Germania, respectuos vă rog, domnule primar, să binevoiți a interveni pe lângă onor. Comandatura imperială germană să binevoiască a lăsa și a dăruii bisericii clopotul cel mare, atât de necesar (...) și să se indice numai clopotul cel mic, din celălalt turn al bisericii, care își are și el istoricul său din 1836”.

Culmea, în schimbul clopotului care nu a mai fost rechiziționat, în primăvara anului 1918, trupele de ocupație au dezvelit biserica de tabla de aramă cu care era acoperită.

Biserica „Sfinții Apostoli” a fost la un pas de a fi demolată

Biserica veche a Parohiei „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” a fost ridicată între anii 1835-1836, pe terenul donat de „cinstitul magistrat al orașului” (primarul de atunci al Brăilei), ctitori fiind Petre Buiangiu și soția sa, Petcuța, brăileni înstăriți și cu frică de Dumnezeu. Slujba de sfințire a fost oficiată de Prea Sfințitul Chesarie al Buzăului, episcopul-cărturar, în anul 1836. În același an, avea să primească în dar clopotul de aramă ce va fi rechiziționat pe vremea ocupației germano-bulgaroturce. În anul 1869, vechea biserică a fost demolată, pentru a se construi aici un lăcaș mai măreț. Trei ani mai târziu, a fost desființat și vechiul cimitir, din prima jumătate a secolului al XIX-lea, odată cu săparea fundației

Părintele Ștefan Bârzănescu, de la „Sfinții Apostoli”, a lăsat Primăriei un imobil pe B-dul Carol în care să învețe 30 de elevi

• donația a fost consfințită prin Testamentul preotului Bârzănescu, de la 24 ianuarie 1920, care se află, azi, la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brăila • prin același testament, părintele-filantrop Ștefan Bârzănescu a făcut o donație și Azilului de Patronaj din Brăila • preotul Bârzănescu este cel care a salvat clopotul cel mare, de 800 de kilograme, al Bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, pe vremea ocupației germano-bulgaro-turce din Primul Război Mondial, și care s-a opus nedreptăților comise de invadatori

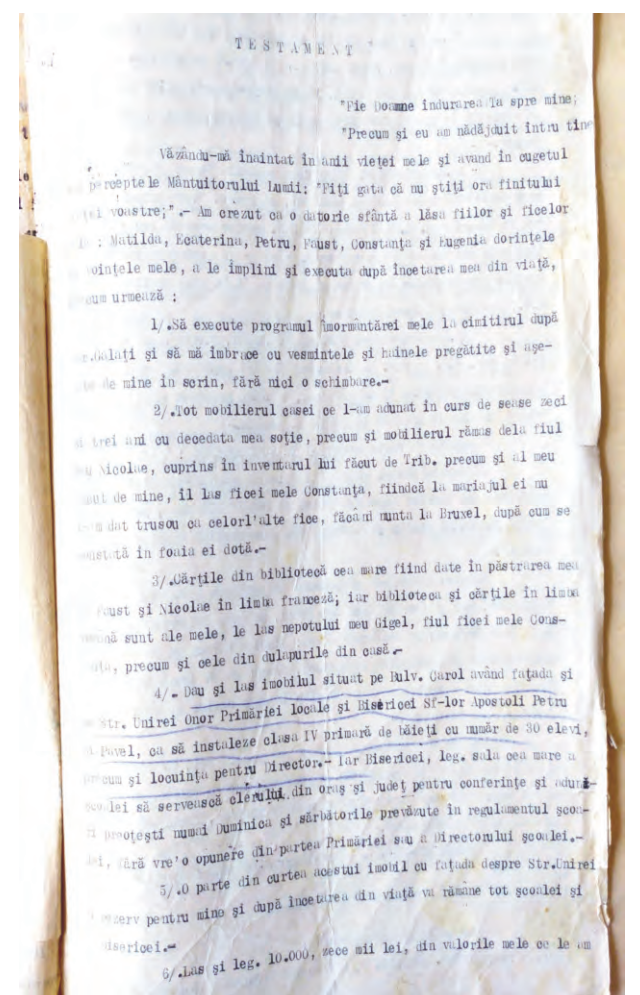
pentru noul lăcaș, însă unele vestigii au supraviețuit până astăzi. În anul 1872, prin strădania Petcuței Buiangiu, a fost pusă piatra de temelie a noii biserici. Construcția noii biserici a fost executată în mai multe etape, cu fonduri provenite, în cea mai mare parte, din donații particulare și colecte publice, cu sprijinul Primăriei Brăila.

Biserica „Sfinții Apostoli” a fost sfințită provizoriu în 1881. În anul 1886, edificiul a primit clopotul cel mare, de 800 de kilograme, și orologiul comandat la Munchen, în Germania (și care a fost montat în cele două turle). Cupola mare a bisericii a fost acoperită cu tablă de aramă în anul 1893, însă în 1918, în timpul Primului Război Mondial, Biserica „Sfinții Apostoli” a fost dezvelită de

tablă, de către armatele de ocupație, iar clopotul de la 1836 a fost „rechiziționat” și topit de invadatori, așa cum s-a întâmplat cu clopotele de la Biserica Greacă și de la alte lăcașe de cult brăilene. Vitraliile mari ale bisericii au fost donate de Petre Bancotescu. Exact pe locul pe care s-a aflat Sf. Altar al vechii biserici, a fost ridicată o cruce de marmură albă, în anul 1909. Biserica adăpostește icoane vechi, pictate de Matache Orășeanu și îmbrăcate în aur și argint, precum și multe alte obiecte de cult deosebit de valoroase. Cutremurul din anul 1940 a făcut mari stricăciuni edificiului, biserica fiind la un pas de a fi demolată, imediat după instalarea comunismului. Au fost necesare ample lucrări de consolidare a fundației și a celor

două turle, cu sprijinul credincioșilor din parohie.

Mai trebuie amintit faptul că, între anii 1921-1942, aici a slujit preotul Anton Angelescu, viitorul Episcop Antim al Buzăului (1944-1979). Totodată, între anii 1950 și 1990, Biserica „Sfinții Apostoli” a avut statutul de Catedrală a orașului Brăila. În prezent, în curtea Bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” se află sediul Protoieriei Brăila.

Brăila.
Piața Sfîii Arhangheli.

TESTAMENT

"Fie Doamne îndurarea Ta spre mine;
Precum și eu am nădărdit intru tine
Văzându-mă înaintat în anii vieții mele și având în cugetul
măi peștepele Mântuitorului Iamii: "Fiți gata că nu știți ora finitului
voastre;" - Am crezut că o datorie sfântă a lăsu fiilor și fielor
mele: Matilda, Ecaterina, Petru, Paust, Constanța și Eugenia dorințele
vieții mele, a le împlini și executa după încetarea mea din viață,
precum urmează :

1/ Să execute programul înmormântării mele în cimitirul după
decalafi și să mă îmbrace cu vestimțele și hănele pregătite și așe-
ate de mine în scrin, fără nici o schimbare.-

2/ Tot mobilierul casei ce l-am adunat în curs de sease ze-
ci trei ani cu decedata mea soție, precum și mobilierul rămas dela fiu
meu Nicolae, cuprins în inventarul lui făcut de Trib. precum și al meu
scut de mine, îl las fiicei mele Constanța, fiindcă la mariajul ei nu
am dat trusou ca celorlalte fiice, făcândi la marjaul ei nu
constată în foaia ei dotă.-

3/ Cărtile din bibliotecă cea mare fiind date în păstrarea
bibliotecii în limba franceză: iar bibliotecă și cărtile în J

Brăila, Școlii

Agnyuallăle tute
13/470. *Applaud!*

*Protestul de vint și schillatit al
Școlii lui Sf. Arhangheli Brăila din
timpul episcopiei drept creștinului și
anului 1874, care s-a găsit de către
prin scrib. No. 2720 și 461. cu vint
și schillatit pe lungi episcopii, cu gulle-
tăle Protestul al Școlii Sf. Arhangheli
de țara banilor, și pite scrib. și în
testamentul lui Sf. Arhangheli, care s-a
păstrarea actualăle episcopii și Sf. Arhangheli*

Brăila. Centru și Piața Sf. Arhangheli.

